

Lännen mies vanhemman ministerin valtakunnassa

PEKKA KORHONEN

Christopher Lingle: *Singapore's Authoritarian Capitalism: Asian Values, Free Market Illusions, and Political Dependency*. Sirocco and The Locke Institute 1996, Barcelona and Fairfax.

Christopher Lingle: *The Rise and Decline of the Asian Century, False Starts on the Path to the Global Millennium*. Sirocco 1997, Barcelona.

Jotkut kirjat kannattaa arvioida niiden sisällön perusteella, mutta joidenkin kirjojen kohdalla on hyvä tarkastella myös mitä kaikkea niiden julkaisemiseen liittyy. Yhdysvaltalaisen poliittisen taloustieteen professorin Christopher Linglen viime ja tänä vuonna julkaisemat kirjat, joissa tarkastellaan kriittisesti sekä Singaporen että muiden Itä-Aasian maiden taloudellisia ja poliittisia järjestelmiä, kuuluvat jälkimmäiseen kategoriaan. Sisältönsä mielenkiintoisuuden lisäksi kirjat liittyvät myös akateemisen julkaisuvapauden ongelmiin 1990-luvun maailmassa. Tämän arvion tiedot perustuvat keskusteluihin Linglen kanssa hänen käydessään Jyväskylässä valtio-opin tieteenalan kutumana vieraana kesäkuussa 1997. Aion käyttää oikeita nimiä, vaikka en tarkistakaan faktoja sen enempää Singaporen hallituksen kuin eri julkaisijoiden edustajiltakaan. Lukija kuitenkin huomatkoon, että käsittelytapani on puolueellinen, heijastaen lähinnä vain Linglen näkökulmaa asiaan.

Kerron julkaisutarinan ensin. Se on mielenkiintoinen sinällään, mutta sillä on myös vaikutusta kirjojen sisältöön. Tarina lähtee liikkeelle syksyllä 1994 Singaporessa, missä Lingle oli vierailevana taloustieteen professorina ohjaamassa Euroopan tutkimuksen ohjelmaa. Hän ei siis varsinaisesti ollut Singaporessa Aasian tutkijana, vaan Euroopan talouden asiantuntijana.

Singapore haastoi oikeuteen

Lingle julkaisi *International Herald Tribune*ssa artikkelin ("The Smoke over Parts of Asia Obscures Some Profound Concerns", 7 October 1994), jossa hän epäili eräiden nimeltä mainitsemattomien Aasian maiden hallitusten käyttävän hyväkseen myöntyvää oikeuslaitosta vaientaakseen poliittisen opposition kunnianloukkaus-oikeudenkäyntien avulla, saattaen oppositiojohtajat vararikkoon. Singaporen vanhempi ministeri Lee Kuan Yew epäili väittämän saattavan mahdollisesti koskea Singaporea, pahoitti henkilökohtaisesti mielensä, ja haastoi Linglen, lehden julkaisijan, painotalon ja levittäjän oikeuteen kunnianloukkauksesta.

Oikeudenistunnossa syyttäjät toi esiin 11 singaporelaista tapausta, joissa hallituksen jäsenet olivat käyneet kunniastaan oikeutta oppositio-poliitikoja vastaan. Melkein kaikissa näissä oppositio-poliitikko tuomittiin syylliseksi, ja hän menetti tällöin myös omaisuutensa.

Mistään muusta maasta ei löydetty vastaavia tapauksia. Tämän argumentin pohjalta syyttäjät katsoi Lingle tarkoittaneen artikkelissaan nimenomaan Singaporea, ja vanhempaan ministeriin kohdistuneen kunnianloukkauksen olevan tosiasia. Lingle itse ei ollut paikalla oikeudenistunnoissa. Hän oli paennut maasta jo lokakuussa vanhempiensa luo Yhdysvaltoihin mukanaan pieni kassi ja kannettava tietokoneensa. Hänen henkilökohtainen kirjastonsa ja pankkitilinsä jäivät Singaporeen, missä viranomaiset takavarikoivat ne myöhemmin.

International Herald Tribune sopi asian oikeuden ulkopuolella joulukuussa 1995 pyytään anteeksi vanhemmalta ministeriltä ja suostuen maksamaan 300 000 SGD vahingonkorvauksena. Lingle sen sijaan ei pyytänyt anteeksi, vaan vastasi laajentamalla ja syventämällä kriittisen artikkelinsa kirjan muotoiseksi. Tuloksena oli tammikuussa 1996 ~~joku~~ *Singapore's Authoritarian Capitalism*. Lingle löysi sille malesialaisen kustantajan, joka lupasi toimittaa teoksen nopeasti markkinoille, mutta omalla nimellään tämä ei uskaltanut sitä tehdä.

Eräällä Lingle espanjalaisella ystävällä on Sirocco-niminen pöytälaatikkoyhtiö, joka ei käytännössä ollut vielä julkaissut mitään, mutta jolla kuitenkin oli oikeus hankkia ISBN-numeroita. Tätä kautta käsikirjoitukselle löydettiin virallinen julkaisija. Samoihin aikoihin yhdysvaltalainen Locke-instituutti lupautui myös julkaisijaksi, ja tästä syystä kirjalle tuli kaksi eri julkaisijaa ja julkaisupaikkaa. Malesiassa se on kuitenkin painettu, pehmeäkantisena, ja siellä sitä on eniten myytykin. Kesäkuuhun 1997 mennessä kirjaa oli myyty noin 3000 kappaletta, joista 2000 Malesiassa. Se on ainoa maa, missä teos on ollut normaalissa kirjakauppalevityksessä, ja missä Singaporeen kriittisesti suhtautuvilla kirjoilla on selvää menekkiä. Locke-instituutti on myynyt muitakin satoja kappaleita, ja loput Lingle itse 20 USD hintaan kotoaan sähköpostin kautta sekä esitelmätilaisuuksien yhteydessä.

Teoksen kannessa oli Malesiassa piirretty pilakuva Lee Kuan Yewstä, missä länsimaiseen pukuun ja solmioon pukeutunut vanhempi ministeri yrittää vetää ylleen aasialaista

kaapua. Lehtitietojen mukaan tämä ärsytti häntä erityisesti (Wang Hui Ling: *SM Seeks Aggravated Damages from Lingle*, *Straits Times* 29, March 1996). Huhtikuussa 1996 Singaporen korkein oikeus havaitsi Lingle syylliseksi vanhempaan ministeriin kohdistuneeseen kunnianloukkaukseen, ja hänet tuomittiin maksamaan osa *International Herald Tribune* sopimasta korvauksesta, sekä henkilökohtainen 100 000 SGD:n vahingonkorvaus. Hän ei tietenkään maksanut mitään, vaan ryhtyi kirjoittamaan uutta kirjaa.

Lingle sai elokuussa 1996 viimein vakinaisempaa työtä kahden vuoden sopimuksella Case Western Reserve Universityssä, ja opetustyönsä ohella hän viimeisteli seuraavan käsikirjoituksensa, joka nyt käsitteli koko Itä-Aasiaa. Hänellä oli aikaa neuvotella eri kustantajien kanssa, ja hän solmi lopulta sopimuksen englantilaisen Avebury-yhtiön kanssa kovakantisen *The Rise and Decline of the Asian Century*n julkaisemisesta. Kirjan piti tulla markkinoille huhtikuussa 1997, ja sitä varten oli suunniteltu mainoskampanja. Lingle itse oli organisoinut muutamiin Euroopan ja Itä-Aasian maihin suuntautuvan luennointikiertueen.

Siinä vaiheessa kun kirjaa oli painettu ensimmäiset 500 kpl, ja kansia oli saman verran valmiina, jokin tuntemattomaksi jäänyt taho saattoi julkaisijan tietoisuuteen mahdollisuuden, että Avebury saatettaisiin haastaa oikeuteen kunnianloukkauksesta Singaporessa, missä sillä oli edustus. Yhtiö päättikin tämän takia irtaantua projektista kesken kaiken. Kansilehti painettiin uudelleen, ja Sirocco merkittiin tämänkin kirjan julkaisijaksi. Kirja nidottiin kansiinsa, ja Avebury luovutti kaikki valmiit kappaleet ilmaiseksi Linglelle korvauksena julkaisusopimuksen rikkomisesta. Samalla Lingle kuitenkin menetti markkinointikanavansa, eikä tätäkään kirjaa saa mistään kirjakaupoista. Ainoa paikka mistä tuoretta kirjaa sai kesällä 1997 oli Lingle reppu, mistä hän niitä myi 30 USD hintaan. Suunnitelmissa on painaa lisää kirjoja pehmeäkantisina Malesiassa, mutta jatko-
projekti on tätä kirjoitettaessa vielä hämärän peitossa.

Joka tapauksessa asiassa on äärimmäisen huolestuttavaa, että yksi valtio pystyy näinkin

pitkälle estämään itseensä kohdistuvan kriittisen, mutta asiallisen, normaaliin tieteelliseen lähteistöön perustuvan julkaisuutoiminnan. Siinänsä Linglen tapaus liittyy laajempaan orientalistiseen ja oksidentalistiseen konfrontaatioon, jota on käyty 1990-luvulla Euro-Amerikan ja Itä-Aasian välillä (ks. Korhonen 1996, 158-170).

Yleensä Itä-Asia on tässä tilanteessa ollut altavastaajana, ja siten helposti sympatian tarpeessa, mutta ainakin tässä nimenomaisessa tapauksessa, missä yksilö on hallitusta vastassa, minun sympatiani kääntyvät toisin päin. Lingle on aktiivinen kirjoittaja, joka on tottunut ottamaan osaa kansainvälispoliittiseen keskusteluun, mutta vuoden 1995 jälkeen hänen on ollut hankala saada artikkeleitaan julkaistua missään suuremmista kansainvälisistä lehdistä. Hänen kirjoituksissaan ei ole mitään törkeää sinänsä, ei ainakaan sen herjaavampaa kuin mitä on Lee Kuan Yew'n itsensä kielenkäyttö eräiden muiden maiden asioista. Malesialaiset opiskelijat olivat viimeksi kadulla maaliskuussa 1997 osoittamassa mieltään häntä vastaan, kutsuen häntä seniiliksi typeryukseksi, ja vaatien häneltä anteeksipyyntöä hänen väitettyään, että Malesian Johor Bahrun osavaltio on tunnettu ampumisistaan, ryöstöistään ja autovarkauksistaan. Ei Johor Bahru mitenkään erityisen tunnettu tällaisista asioista ole, joten Leen väite oli paitsi epädiplomaattinen myös epätoisi. Siellä käy päivittäin noin 25 000 singaporelaista ostoksilla tai töissä, eikä sillä ole paljonkaan eroa Singaporeen itseensä (*Far Eastern Economic Review*, 27 March 1997).

Lingle ei ole ollut mitenkään poikkeuksellisen kärkevä kirjoissaan, vaikka hänen tekstinsä paikoitellen räväkkää onkin. Hänestä on kuitenkin tehty eräänlainen julkinen speaktaakeli, jonka avulla pyritään kontrolloimaan kansainvälistä Aasian asioihin keskittyvää tutkijayhteisöä. Kunnianloukkaus oikeudenkäyntien avulla kansainvälisen sanoma- ja aikakauslehdistön kontrolli Singaporeen liittyvässä uutisoinnissa on jo saatettu pitkälti voimaan, niin että lehdet sensuroivat itseään.

Toimittajilta vaaditaan erityiset viisumit heidän pyrkiessään Singaporeen, ja epätoivoitulta toimittajilta pääsy maahan on helppo

estää. Linglen tapaus on keino, jolla samanlainen itesesensuuriin johtava kontrolli pyritään ulottamaan myös kansainväliseen tieteelliseen kirjankustannustoimintaan sekä koko tutkijayhteisöön. Periaatteessa tämäkin teksti, mitä nyt kirjoitan, voitaisiin mieltää herjaukseksi, sikäli kuin julkinen keskustelu Linglen tapauksesta loukkaa jonkun kunniaa. Voin olla menemättä enää Singaporeen; maailmassa on muitakin maita. Suomi on tosin niin pieni ja syrjäinen kielialue, ja *Politiikka* niin vähälevikkinen lehti, että epäilen kannattaako kenenkään investoida voimavarojaan poliittisen speaktaakelin luomiseksi tämän arvion pohjalta. Päätoimittaja ratkaisee julkaisuhalukkuutensa omalta kohdaltaan.

Molempien kirjojen argumentti on periaatteessa samanlainen. Ne eivät silti sisällä samaa tekstiä; ensimmäinen vain keskittyy Singaporeen, toinen laajemmin Itä-Aasian maihin, joiksi tässä lasketaan Tyyneen mereen rajoittuvat maat Koreoista ja Kiinan kautta etelään Indonesiaan asti.

Singaporen autoritaarinen kapitalismi

Singapore's Authoritarian Capitalism keskittyy nimensä mukaisesti tarkastelemaan autoritaarisen kapitalismin käsitettä Singaporen yhteydessä. Lingle tarkoittaa käsitteellä poliittistaloudellista järjestystä, missä poliittisia vapauksia on rajoitettu huomattavasti, mutta talouden annetaan toimia pitkälti vapaan markkinatalouden ehdoilla. Tämä on kehityspoliittinen yhteiskuntajärjestelmä, joka on rakennettu mahdollisimman nopean talouskasvun saavuttamiseksi. Singaporen, kuten monien muidenkin Itä-Aasian maiden kohdalla, se on toiminut viimeiset 30 vuotta. Singapore on noussut tänä aikana köyhyydestä maailman rikkaimpien maiden joukkoon.

Lingle ei kyseenalaista mallia sen pääasiallisen päämäärän osalta, vaan pitää sitä tehokkaana ja toimivana tietyissä olosuhteissa. Ongelmana on, mitä kaikkea muuta tällaiseen yhteiskuntajärjestelmään liittyy. Ihmisten elämä on pitkälti kontrolloitua ja valtiosta riippuvaisista, vapaa julkinen poliittinen keskustelu on vaarallista, oppositio on tukahdutettu, ja hallitseva People's Action Party (PAP), sekä siihen tiukasti kietoutunut valtion johtava by-

rokratia, voivat menetellä maassa oman mielensä mukaan kenenkään voimatta vetää heitä vastuuseen mistään. Johtava ryhmittymä on rikastunut laillisesti ja yksinkertaisesti määräämällä itselleen huippukorkeat palkat.

Perhepolitiikka kietoutuu valtion politiikkaan mm. niin, että Lee Kuan Yewn kaksi poikaa ovat mukana valtion johdossa, ja Singapore saattaa olla kulkemassa perinteistä dynastiaa kohden Pohjois-Korean tapaan. Leen perhe ei ole kuitenkaan ainoa hallitseva suku PAP:ssa. Pitkän valtakautensa aikana hallitseva ryhmittymä on myös tottunut siihen, että se on aina oikeassa. Tämä tekee sen heikoksi. Singaporen autoritaarisen kapitalismin malli on toiminut viimeiset kolme vuosikymmentä, eikä suurella osalla kansasta ole itse asiassa paljonkaan valittamista nykytilanteeseen, niin paljon Singaporen nousu on heitä taloudellisesti hyödyttänyt. Mikäli taloudellinen kasvu kuitenkin hidastuu voimakkaasti, yhteiskuntamuodon poliittiset ongelmat saattavat tulla räikeästi esiin.

"Aasian vuosisata"

Linglen toinen kirja, *The Rise and Decline of the Asian Century*, keskittyy tarkastelemaan nopean talouskasvun ongelmia koko Itä-Aasiassa. Itä-Aasian nopeasti kasvavat taloudet on rakennettu viime vuosikymmenten aikana ensin japanilaisen mallin pohjalle, missä poliittiset vapaudet ovat kyllä suuret, mutta varsinaisesti talouspolitiikasta on määrännyt melko itsenäisesti toimiva valtionbyrokratia. 1980-luvulta lähtien Japanin malli on saanut rinnalleen Singaporen autoritaarisen kapitalismin mallin, jota sovelletaan eri tavoin mm. Kiinassa, Vietnamin, Malesiassa ja Indonesiassa.

Mallit ovat toimineet hyvin, mutta vain tarkoin rajatussa todellisuudessa, missä poliittis-taloudellisten päätösten arvioinnin päähuomio keskittyy BKT:n muutoksia kuvaaviin tilastollisiin indikaattoreihin. Nämä ovat tunnetusti erittäin kyseenalaisia lukuja missä maassa tahansa, eikä ole mitään syytä olettaa että luvut Itä-Aasiassa olisivat luotettavampia kuin esimerkiksi Länsi-Euroopassa. Niiden pohjalta yhteiskunnallinen keskustelu kuitenkin tuotetaan.

Pitkä yhtäjaksoinen taloudellinen buumi ja alueen tietyt narratiiviset perinteet ovat 1990-luvulla nostaneet esiin ajatuksen (Itä-)Aasian vuosisadasta, joka koittaisi ensi vuosituhaten alussa ja jolloin (Itä-)Aasiasta tulisi maailman talouden, politiikan ja kulttuurin keskus. Nopea kasvu Aasiassa näyttäisi jättävän jälkeensä Pohjois-Atlantin alueen taloudet. Tämä on tyypillinen pitkään taloudelliseen nousukauteen liittyvä poliittispsykologinen romanttinen narratiivi, joka on alkuun japanilaista tekoa (ks. Korhonen 1998).

Linglen lakoninen vastaus tälle narratiiville on, että niin Francon Espanjan, Etelä-Afrikan apartheid-hallinnon, Pohjois-Korean kuin Neuvostoliitonkin talouskasvu oli alussa hyvin nopeaa, mutta poliittisesti muuntumiskyvyttömät valtiot hyyytivät myöhemmin. Lingle odottaa saman tapahtuvan myös Itä-Aasiassa. Hän käy yksityiskohtaisesti lävitse tekijöitä, jotka tilanteeseen vaikuttavat.

Yksi ongelma on, että autoritaarisen kapitalismin suosima politiikan ja talouden jyrkkä erottaminen toisistaan ei käytännössä pitkän päälle ole mahdollista. Poliittisen tiedonkulun rajoittaminen tukahduttaa myös taloudellisen informaation kulkua. Koskaan päättymätön taloudellinen menestystarina on olennainen osa hallitusten legitimitettiin, joten tähän menestystarinaaan kuulumattomia kriittisiä taloudellisia yksityiskohtia ei voida tuoda julki. Ei voida esimerkiksi kriittisesti tarkastella, mihin ja miten paljon Singaporen hallitus sijoittaa valtion varoja, tai miten luotettavia ovat Vietnamin tai Kiinan taloudelliset tilastot. Käytännössä talouskin on siis pitkälle kontrolloitua, mikä saattaa johtaa kalliisiin virheratkaisuihin. Niitä on lisäksi hankala korjata, koska niistä ei voi puhua.

Muita asioita jotka eivät kuulu ruusuiseen 21. vuosisadan narratiiviin ovat korruptio, saastuminen, ylikansoitus, Itä-Aasian vientituotteiden keskittyminen harvoille kulutustavarasektoreille, korkeat tosiasialliset tuotantokustannukset monin paikoin (koulutettu työvoima ja tila ovat kalliita), kuljetusjärjestelmien heikkous ja väestön tosiasiallinen köyhyys. Tyypillinen esimerkki on Kiina, minne on investoitu paljon ulkomailta yli miljardin kuluttajan markkinoiden houkuttelemisena, vaikka tiestön kelvotto-

muuden, ihmisten ostovoiman puutteen ja pre-fektuurien välisten tuontirajoitusten takia markkinat yleensä rajoittuvat pienille alueille Kiinan rannikolla. Kiina voi olla integroitu valtio, mutta taloudellisesti se koostuu enemmän tai vähemmän suljetuista erillisistä osista. Tilanne on täsmälleen päinvastainen kuin kansallisvaltioista koostuvassa Euroopan Unionissa, eikä tätä kovin yleisesti ymmärretä.

Lingle ei varsinaisesti odota Itä-Aasiassa samanlaista taloudellista romahdusta kuin mikä Neuvostoliitossa tapahtui, mutta taloudelliseen buumiin liittyvän narratiivisen kuplan hän odottaa ennen pitkää puhkeavan. Tällaiset kuplat puhkeavat aina ennemmin tai myöhemmin.

Itä-Aasian 30-vuotinen nousukausi on pidempi kuin mikään vastaava nousukausi maailmanhistoriassa näin suurella alueella, mutta aikanaan sekin päättyy, ja talouskasvu hiipuu asteittain yhä hitaammaksi. Linglen kirjoittaessa hänellä oli jo esimerkkinään Japani, jonka 1960-luvun yli 10 prosentin talouskasvu oli portaittain laskenut 1990-luvulle tultua juuri ja juuri nollan yläpuolelle. Tänä vuonna tapahtuneet Burman (Myanmarin) kyatin romahdus, Filippiinien peson ja Thaimaan bahtin devalvoinnit, Etelä-Korean ja Malesian talousvaikeudet tai Singaporen ja Hong Kongin kamppailu korkeiden kustannusten kanssa tuntuvat tukevan hänen teesejään.

Toisaalta alueen taloudellisen menestyksen tarina on niin vahva, että tällaiset vaikeudet on helppo määritellä lyhytaikaisiksi taloudelliseen sykliin kuuluviksi ongelmiksi, jotka pian korjaantuvat itsestään, ja tätä näkemystä alueen lehdistössä on runsaasti tarjottu. Mitään muuta mahdollisuutta siellä ei nykytilanteessa oikeastaan olekaan; suorat ulkomaiset investoinnit ruokkivat talouskasvua, ja investointipäätökset taas ovat riippuvaisia optimistisesta massapsykologiasta. Mikäli psykologinen tilanne muuttuu liiaksi, poliittiset vaikeudet tulevat seuraamaan taloudellisten vaikeuksien perässä.

Linglen argumentit ovat mielenkiintoisia. Kaikin osin hänen kirjojaan ei silti voi kehua. Ne on kirjoitettu konfrontaatiotilanteessa, mikä näkyy tekstistä. Etenkin *Singapore's Authoritarian Capitalism* on kirjoitettu hyvin nopeasti, eikä teksti ole kaikin osin viimeisteltyä.

Konfrontaatiotilanne vaikuttaa myös siihen, että Lingle vertaa yhtenäen Itä-Aasian reaalista tilannetta idealisoituun amerikkalaiseen yhteiskuntamalliin, ja tällainen vertailu on tietysti varsin lapsellista. Kolmas hankaluus kirjoissa on, että koska Lingle ei ole ollut varsinaisen Aasian tutkija ennen näitä teoksia, niin hänen lukeneisuutensa aiheesta on kapea-alaista, ja etenkin hänen historiallinen tietämyksensä on ohutta.

Kirjat perustuvat pitkälti 1990-luvulla julkaistuun, niiden kirjoittamisen ajankohtana kirjastoista, kirjakaupoista ja lehdistä saatuun materiaaliin. Suhteellisen paljon Lingle kuitenkin näinkin lyhyenä aikana on saanut luettua. Teoksissa on myös paljon anekdoottimaista aineistoa; voi olla viisainta olla luottamatta ihan kaikkeen mitä hän sanoo.

Lukukokemuksina kirjat ovat kuitenkin mielenkiintoisia, paikoitellen hauskojakin, eivätkä edellytä aikaisempia tietoja alueelta. Linglen argumentit ovat harkitsemisen arvoista tavaraa myös alueen asioihin pidempään perehtyneille ihmisille. Myös politiikan tutkijan kannattaa harkita näiden kirjojen lukemista. Vaikka suuri osa tekstistä käsittelee taloutta, Itä-Aasian maiden nykyistä poliittista reaalitytömmöisyyttä ei voi tyydyttävästi ymmärtää muuten kuin talouden kautta. Jos vaikka Aasian vuosisata ei saapuisikaan odotetun tapaisena, niin hitaastikin kasvavat alueen maat ovat joka tapauksessa tärkeitä tekijöitä kansainvälisessä järjestelmässä.

Vaikka kirjoja ei kirjakaupoista helposti käsiinsä saakaan, ei niiden hankkiminen kuitenkaan mikään ongelma ole. Niitä voi kysellä Lingleltä itseltään osoitteesta crl@po.cwru.edu.

LÄHTEET

- Korhonen, Pekka (1996): Kaukolännen orientalmi ja Kaukoidän oksidentalismi, *Politiikka* 38:3, s. 158-170.
- Korhonen, Pekka (1998): *Japan and Asia Pacific Integration, Pacific Romances 1968-1996*. Routledge, London and New York.
- Lingle, Christopher (1994): The Smoke over Parts of Asia Obscures Some Profound Concerns. *International Herald Tribune*, 7 October 1994.
- Wang Hui Ling (1996): SM Seeks Aggravated Damages from Lingle, *Straits Times* 29 March 1996.